

**STANDARDY OCHRONY
MAŁOLETNICH
w Zespole Szkół w Bolimowie**

.....
(pieczęć szkoły/placówki)

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

W Zespole Szkół w Bolimowie

Podstawy prawne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289 oraz 535)
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. poz. 1870)
3. Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 1606)
4. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (t. j. Dz.U. z 2023 r. poz. 984 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t. j. Dz.U. z 2023 r. poz. 900)
6. Ustawa z dnia 10 maja 2018 r.o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1781)
7. Konwencja o prawach dziecka (Dz.U.1991 r. nr 120 poz. 526)
8. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2012 poz. 1169)

Opracowanie:

1. Natalia Kowalska - Bryl
2. Anna Jaskólska
3. Jacek Marczak
4. Tomasz Rochmiński
5. Lilla Popłońska

Standardy Ochrony Małoletnich obowiązują od dn. 15.02.2024r.

Spis treści:

Rozdział 1 Informacje ogólne.....	4
1. Wprowadzenie	4
2. Słowniczek pojęć	4
Rozdział 2 Standardy ochrony małoletnich w Zespole Szkół w Bolimowie	6
Rozdział 3 Zasady ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w Zespole Szkół w Bolimowie	10
1. Zasady zatrudniania pracowników w Zespole Szkół w Bolimowie oraz dopuszczania innych osób do opieki nad małoletnimi.	10
2. Zasady bezpiecznych relacji uczniów i personelu szkoły	12
3. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi w szkole, w tym działania niedozwolne.....	14
4. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internetu, telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych oraz ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci	16
Rozdział 4 Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego	21
1. Rozpoznawanie przemocy wobec małoletniego	21
2. Reagowanie i stosowanie procedur interwencyjnych w przypadku rozpoznania krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego.....	21
Rozdział 5 Organizacja, wdrażanie oraz monitoring „Standardów ochrony małoletnich”	28
1. Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o podejrzeniu krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich	28
2. Dokumentowanie zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich i archiwizowanie wytworzonej dokumentacji	28
3. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniemu po ujawnieniu krzywdzenia	28
4. Udostępnianie „Standardów ochrony małoletnich”	29
5. Zasady przeglądu i aktualizacji dokumentu „Standardy ochrony małoletnich”.....	29
<u>Załącznik nr 1</u> Karta zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego	30
<u>Załącznik nr 2</u> Karta interwencji w przypadku zastosowania procedury podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego.....	31
<u>Załącznik nr 3</u> Plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.....	33
<u>Załącznik nr 4</u> Ankieta monitorująca poziom realizacji standardów ochrony małoletnich.....	34

Rozdział 1

Informacje ogólne

1. Wprowadzenie

Nowelizacja Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U. poz. 1606) określiła warunki skutecznej ochrony małoletnich przed różnymi formami przemocy. Wprowadzone zmiany wskazują na potrzebę opracowania jasnych i spójnych standardów postępowania w sytuacjach podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich.

„Standardy ochrony małoletnich” są jednym z elementów systemowego rozwiązania ochrony małoletnich przed krzywdzeniem i stanowią formę zabezpieczenia ich praw.

Należy je traktować jako jedno z narzędzi wzmacniających i ułatwiających skuteczniejszą ochronę uczniów przed krzywdzeniem. Niniejszy dokument określa zatem standardy ochrony małoletnich, stanowiące zbiór zasad i procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia ich bezpieczeństwa. Jego najważniejszym celem jest ochrona małoletnich przed różnymi formami przemocy oraz budowanie bezpiecznego i przyjaznego środowiska w szkole.

2. Słowniczek pojęć

Ilekcroć w dokumencie „Standardy ochrony małoletnich” jest mowa o:

- 1) **małoletnim** - należy przez to rozumieć każdą osobę do ukończenia 18 roku życia;
- 2) **personelu** – należy przez to rozumieć każdego pracownika Zespołu Szkół w Bolimowie bez względu na formę zatrudnienia, w tym: wolontariuszy lub inne osoby świadczące pracę na rzecz szkoły;
- 3) **dyrektorze** – należy przez to rozumieć dyrektora Zespołu Szkół w Bolimowie;
- 4) **rodzicu** – należy przez to rozumieć przedstawiciela ustawowego małoletniego pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka;
- 5) **opiekunie prawnym małoletniego** – należy przez to rozumieć osobę, która może dokonywać czynności prawnych w imieniu dziecka i ma za zadanie chronić jego interesy prawne, osobiste oraz finansowe;
- 6) **zgodzie rodzica** – należy przez to rozumieć zgodę co najmniej jednego z rodziców/opiekunów prawnych. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami należy ich poinformować o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny;
- 7) **przemocy fizycznej** – należy przez to rozumieć każde intencjonalne działanie sprawcy, mające na celu przekroczenie granicy ciała dziecka/máłoletniego, np. bicie, popychanie, szarpanie, itp.;

- 8) **przemocy seksualnej** – należy przez to rozumieć zaangażowanie dziecka/małoletniego w aktywność seksualną, której nie jest on lub ona w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, naruszającą prawo i obyczaje danego społeczeństwa;
- 9) **przemocy psychicznej** – należy przez to rozumieć powtarzający się wzorzec zachowań opiekuna lub skrajnie drastyczne wydarzenie (lub wydarzenia), które powodują u dziecka poczucie, że jest nic niewarte, złe, niekochane, niechciane, zagrożone i że jego osoba ma jakąkolwiek wartość jedynie wtedy, gdy zaspokaja potrzeby innych;
- 10) **zaniechanie** – należy przez to rozumieć chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych przez osoby zobowiązane do opieki, troski i ochrony zdrowia i/lub nierespektowanie podstawowych praw, powodujące zaburzenia jego zdrowia i/lub trudności w rozwoju;
- 11) **przemocy domowej** – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą;
- 12) **osobie stosującej przemoc domową** – należy przez to rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej;
- 13) **świadku przemocy domowej** – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej;
- 14) **danych osobowych** – wszelkich informacji umożliwiających identyfikację osoby.

Rozdział 2

Standardy ochrony małoletnich w Zespole Szkół w Bolimowie

1. Standard I.

Uczniowie, rodzice i pracownicy Zespołu Szkół w Bolimowie znają „Standardy ochrony małoletnich”. Dokument jest dostępny i upowszechniany.

Wskaźniki realizacji standardu:

- 1) Dokument wprowadzono do stosowania w szkole.
- 2) Zapoznano z nim personel szkoły, rodziców/opiekunów prawnych uczniów oraz uczniów.
- 3) Dokument udostępniono na stronie internetowej szkoły: www.zs-bolimow.pl oraz w widocznym miejscu w budynku szkolnym (tablica informacyjna, biblioteka szkolna, pokój nauczycielski, sekretariat szkoły).
- 4) Informacje o treści dokumentu upowszechniane są wśród rodziców na zebraniach z rodzicami, konsultacjach indywidualnych, poprzez dziennik elektroniczny.
- 5) Informacje istotne dla małoletnich zawarte w dokumencie upowszechniane są w trakcie lekcji wychowawczych, konsultacji indywidualnych, w trakcie realizowanych programów i warsztatów o charakterze edukacyjnym.

2. Standard II.

Personel współtworzy i gwarantuje bezpieczne i przyjazne środowisko w szkole.

Wskaźniki realizacji standardu:

- 1) W szkole zatrudnia się personel po wcześniejszej weryfikacji w Krajowym Rejestrze Karnym, Rejestrze Sprawców Przepiępstw na Tle Seksualnym, a w przypadku stanowisk pedagogicznych dodatkowo w Centralnym Rejestrze Orzeczeń Dyscyplinarnych. w przypadku zatrudnienia obcokrajowców personel weryfikuje osobę w rejestrach karalności państw trzecich w zakresie określonych przestępstw (lub odpowiadających im czynów zabronionych w przepisach prawa obcego) lub w przypadkach prawem wskazanych poprzez oświadczenia o niekaralności.
- 2) Dyrektor szkoły określa organizację, stosowanie i dokumentowanie działań podejmowanych w ramach procedur określonych w dokumencie „Standardy ochrony małoletnich”.
- 3) Pracownicy szkoły podpisują oświadczenie o zapoznaniu się i zobowiązują się do przestrzegania obowiązujących “Standardów ochrony małoletnich”.
- 4) W szkole prowadzona jest edukacja wszystkich pracowników z zakresu ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.

3. Standard III.

Szkoła oferuje rodzicom/opiekunom prawnym informację oraz edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed krzywdzeniem i wykorzystywaniem.

Wskaźniki realizacji standardu:

- 1) Wszyscy rodzice mają dostęp do obowiązujących w szkole „Standardów ochrony małoletnich” oraz znają procedury zgłaszania zagrożeń.
- 2) Rodzice są zaangażowani w działania szkoły prowadzone na rzecz ochrony małoletnich.
- 3) Szkoła uzyskuje od rodziców/opiekunów prawnych swoich uczniów informacje zwrotne na temat realizacji „Standardów ochrony małoletnich”.

4. Standard IV.

Szkoła zapewnia uczniom równe traktowanie oraz przestrzeganie ich praw.

Wskaźniki realizacji standardu:

- 1) Szkoła oferuje uczniom edukację w zakresie praw dziecka, człowieka/ucznia oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.
- 2) W każdej klasie uczniowie zostali poinformowani do kogo mają się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.
- 2) W szkole dostępne są dla uczniów materiały edukacyjne w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem seksualnym oraz zasad bezpieczeństwa w Internecie (broszury, ulotki, książki).
- 3) W szkole wyeksponowane są informacje dla uczniów na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

5. Standard V.

Organizacja postępowania na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich zapewnia skuteczną ochronę uczniom.

Wskaźniki realizacji standardu:

- 1) Określono procedury interwencji personelu w sytuacjach krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, tj.:
 - a) przemocy rówieśniczej,
 - b) przemocy domowej,
 - c) niedozwolonych zachowań personelu wobec małoletnich,
 - d) cyberprzemocy.

- 2) Postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia ucznia nie może naruszać jego godności, wolności, prawa do prywatności oraz nie może powodować szkody na jego zdrowiu psychicznym lub fizycznym (poczucie krzywdy, poniżenia, zagrożenia, wstydu).
- 3) W szkole ustalone są zasady wsparcia małoletniego po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.
- 4) W szkole wskazano osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o popełnieniu przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osobę odpowiedzialną za wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”.
- 5) W szkole wskazano osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenia mu wsparcia.
- 6) Podmioty postępowania uprawnione do przetwarzania danych osobowych uczestników postępowania w sprawach krzywdzenia małoletnich przestrzegają Politykę Bezpieczeństwa Przetwarzania Danych Osobowych, obowiązującą w szkole (RODO).

6. Standard VI.

W szkole wzmocnione jest poczucie bezpieczeństwa uczniów w obszarze relacji społecznych oraz ochrony przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci.

Wskaźniki realizacji standardu:

- 1) W szkole opracowano zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem.
- 2) W szkole określono wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi a w szczególności zachowania niedozwolone.
- 3) W szkole opracowano zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci internetowej oraz procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci.
- 4) W szkole opracowano i wdrożono procedury ochrony małoletnich przed krzywdzeniem w sytuacjach: przemocy fizycznej, przemocy psychicznej, przemocy domowej, przemocy seksualnej, cyberprzemocy.
- 5) W uzasadnionych przypadkach pracownicy szkoły uczestniczą w realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
- 6) W przypadkach tego wymagających pracownicy szkoły opracowują i realizują plan wsparcia ucznia (po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy).

7. Standard VII.

Działania podejmowane w ramach ochrony małoletnich przed krzywdzeniem są dokumentowane.

Wskaźniki realizacji standardu:

- 1) W szkole prowadzony jest rejestr spraw zgłaszanych i rozpatrywanych w związku z podejrzeniem lub krzywdzeniem małoletnich.
- 2) W szkole prowadzona jest niezbędna dokumentacja zgłaszanych spraw.

8. Standard VIII.

Szkoła monitoruje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami i procedurami ochrony małoletnich.

Wskaźniki realizacji standardu:

- 1) Przyjęte zasady i realizowane procedury ochrony uczniów są weryfikowane przynajmniej raz na dwa lata.
- 2) Szkoła rejestruje wszelkie naruszenia.
- 3) Szkoła gromadzi zgłoszenia i propozycje zmian od uczniów, rodziców i personelu.

Rozdział 3

Zasady ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w Zespole Szkół w Bolimowie

1. Zasady zatrudniania pracowników w Zespole Szkół w Bolimowie oraz dopuszczania innych osób do opieki nad małoletnimi/dziećmi.

- 1) Dyrektor szkoły przed nawiązaniem stosunku pracy, niezależnie od podstawy nawiązania stosunku pracy (Karta Nauczyciela, Kodeks pracy) oraz terminu jej trwania uzyskuje informacje:
 - a) w przypadku każdego pracownika, wolontariusza, praktykanta z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego,
 - b) w przypadku zatrudnienia osoby na stanowisku pedagogicznym, w tym praktykantów i wolontariuszy dopuszczonych do pracy z uczniami zaświadczenie z Rejestru Orzeczeń Dyscyplinarnych dla Nauczycieli,
 - c) w przypadku zatrudnienia każdej osoby w szkole i dopuszczeniem wolontariuszy lub praktykantów do kontaktu z uczniami/ dziećmi i opieki, z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.
- 2) Nie jest wymagane przedstawienie zaświadczeń, w przypadku, gdy z nauczycielem jest nawiązywany kolejny stosunek pracy w tej samej szkole w ciągu 3 miesięcy od dnia rozwiązania albo wygaśnięcia na podstawie art. 20 ust. 5c poprzedniego stosunku pracy.
- 3) Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach pedagogicznych składają przed nawiązaniem stosunku pracy pisemne potwierdzenie spełniania warunku:
 - a) posiadania pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystania z praw publicznych,
 - b) że nie toczy się przeciwko kandydatowi postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne.
- 4) W przypadku zatrudniania kandydata do pracy lub dopuszczenia do kontaktu z dziećmi osoby posiadającej obywatelstwo innego państwa jest on zobowiązany do złożenia przed zatrudnieniem lub dopuszczeniem do kontaktu z uczniami/dziećmi informacji z rejestru

karnego państwa, którego jest obywatelem, uzyskiwanej do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.

- 5) W przypadku, gdy prawo państwa, którego obywatelem jest osoba, o której mowa w pkt 4 nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, osoba ta przedkłada informację z rejestru karnego tego państwa.
- 6) W przypadku, gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, o której mowa w ust. 4–5, nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, osoba, o której mowa w pkt 5, składa pracodawcy oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz, że nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.
- 7) Oświadczenia, o których mowa w pkt 6, składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: *„Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”*. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
- 8) Informacje, o których mowa w pkt 4 – 8, pracodawca utrwała w formie wydruku i załącza do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.
- 9) Informacje oraz oświadczenia, o których mowa w pkt 5 -8, pracodawca załącza do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do takiej działalności.
- 10) Zatrudniani pracownicy, praktykanci i wolontariusze przed rozpoczęciem pracy lub dopuszczeniem do kontaktu z uczniami są zobowiązani do zapoznania się z obowiązującymi w szkole dokumentami.

11) Potwierdzenie zapoznania się z dokumentami oraz oświadczenia o zobowiązaniu się do ich przestrzegania składane jest w formie pisemnej.

2. Zasady bezpiecznych relacji uczniów i personelu szkoły

- 1) Pracownicy dbają o bezpieczeństwo uczniów podczas pobytu w szkole, monitorują ich sytuację i dobrostan.
- 2) Pracownicy wspierają uczniów w pokonywaniu trudności (uwzględniając ich umiejętności rozwojowe, niepełnosprawności, specjalne potrzeby edukacyjne).
- 3) Pracownicy podejmują działania wychowawcze mające na celu kształtowanie prawidłowych postaw – wyrażanie emocji w sposób niekrzywdzący innych, niwelowanie zachowań agresywnych, promowanie zasad „dobrego wychowania”.
- 4) Zasady bezpiecznych relacji personelu z uczniami obowiązują wszystkich pracowników, stażystów i wolontariuszy.
- 5) Zasady komunikacji personelu z uczniem:
 - a) w komunikacji z uczniami zachowuje spokój, cierpliwość i szacunek. Okazuje też zrozumienie dla trudności i problemów uczniów,
 - b) reaguje wg zasad konstruktywnej komunikacji i krytyki na każde obraźliwe, niewłaściwe, dyskryminacyjne zachowanie lub słowa uczniów oraz na wszelkie formy zastraszania i nietolerancji wśród nich,
 - c) daje uczniowi prawo do odczuwania i mówienia o swoich emocjach, do wyrażania własnego zdania oraz prawo do bycia wysłuchanym przez personel/nauczyciela,
 - d) nie zawstydzają, nie upokarzają, nie lekceważą i nie obrażają ucznia, nie wyśmiewają i nie ośmieszają go,
 - e) unika wypowiedzi nakazujących, komenderujących, nadmiernie moralizujących, krytykanckich. Nie wytyka błędów ucznia w sposób, który go rani,
 - f) nie grozi uczniowi, nie wyraża dezaprobaty wobec jego zachowania czy postępów w nauce w sposób uwłaczający godności i poczuciu własnej wartości ucznia,
 - g) nie reaguje złośliwościami, sarkazmem na zachowanie ucznia lub jego postępy w nauce, nie dowcipkuje i nie żartuje z ucznia, w sposób który obniża poczucie własnej wartości ucznia,
 - h) słucha uważnie uczniów, udziela im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji. w relacjach z uczniami stosuje zasady pozytywnej komunikacji,
 - i) stosuje zasady konstruktywnej krytyki wobec, np. niewłaściwego zachowania ucznia, tj. krytykuje ucznia w taki sposób, aby nie czuł się zraniony, zmuszony do obrony czy do kontrataku,

- j) nie podnosi głosu na ucznia w sytuacji innej niż wynikająca z jego bezpieczeństwa. w sytuacji wymagającej interwencji wobec ucznia nie podnosi głosu, nie krzyczy na niego, mówi wyraźnie, bez szeptu i krzyku, stara się utrzymać spokojny ton głosu i kontakt wzrokowy,
 - k) w procesie rozwiązywania konfliktu dba o komunikację dającą uczniowi poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego i psychospołecznego,
 - l) umiejętnie, w sposób konstruktywny uczestniczy w rozwiązywaniu konfliktów, stosując w zależności od potrzeb różne metody ich rozwiązywania, np. negocjacje, mediacje, arbitraż,
 - m) szybko reaguje na problemy związane z dyscypliną uczniów,
 - n) metody dyscyplinowania uczniów dobiera adekwatnie do ich wieku i poziomu rozwoju.
- 6) Zakaz stosowania przemocy wobec ucznia w jakiegokolwiek formie, w tym nawiązywania relacji o charakterze seksualnym:
- a) kontakty personelu z uczniami nie łamią obowiązującego prawa, ustalonych norm i zasad. Wszyscy uczniowie są sprawiedliwie traktowani. Pracownicy nie dzielą ich i nie dyskryminują (ze względu na pochodzenie, poczucie tożsamości, wiek, płeć, status materialny, społeczny, wygląd zewnętrzny, wiedzę i umiejętności),
 - b) personel nie stosuje żadnej z formy przemocy fizycznej i psychicznej,
 - c) personel nie stosuje naruszających godność ucznia wypowiedzi o podtekście seksualnym, nie nawiązuje w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej,
 - d) nie prowokuje nieodpowiednich kontaktów z uczniami,
 - e) nie nawiązuje z uczniem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych, nie składa propozycji o nieodpowiednim charakterze,
 - f) personel zachowuje szczególną ostrożność wobec uczniów, którzy doświadczyli nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania.
- 7) Zasady nawiązywania kontaktu z uczniami w godzinach pracy, za pomocą kanałów służbowych oraz w celach edukacyjnych lub wychowawczych:
- a) kontakt z uczniem nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy,
 - b) co do zasady kontakt z uczniami powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów mieszczących się w zakresie obowiązków personelu,
 - c) personel nie zaprasza uczniów do swojego miejsca zamieszkania, nie spotyka się z nimi prywatnie poza godzinami pracy,
 - d) personel nie nawiązuje kontaktów z uczniami poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie do nich zaproszeń w mediach społecznościowych. Nie kontaktuje się z nimi poprzez

prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych),

- e) jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z uczniami ich rodzicami/opiekunami prawnymi poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy, dziennik elektroniczny), a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt,
- f) utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli uczniowie i rodzice/opiekunowie uczniów są osobami bliskimi dla członka personelu) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych uczniów, ich rodziców/opiekunów.

3. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi w szkole, w tym działania niedozwolone

1) Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi:

- a) uczniowie mają prawo do życia i przebywania w bezpiecznym środowisku, także w szkole. Nauczyciele i personel szkolny chronią uczniów i zapewniają im bezpieczeństwo,
- b) uczniowie mają obowiązek przestrzegania zasad i norm zachowania/postępowania określonych w statucie szkoły,
- c) uczniowie uznają prawo innych uczniów do odmienności i zachowania tożsamości ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię, status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, orientację seksualną, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie naruszają praw innych uczniów – nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennosc,
- d) zachowanie i postępowanie uczniów wobec kolegów/innych osób nie narusza ich poczucia godności/wartości osobistej,
- e) kontakty między uczniami cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych, uprzejmość, życzliwość, poprawny, wolny od wulgaryzmów język, kontrola swojego zachowania i emocji, wyrażanie sądów i opinii w spokojny sposób, który nikogo nie obraża i nie krzywdzi,
- f) uczniowie okazują zrozumienie dla trudności i problemów kolegów/koleżanek i oferują im pomoc,
- g) w kontaktach między sobą uczniowie nie powinni zachowywać się prowokacyjnie i konkurencyjnie,

- h) uczniowie mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy,
- i) bez względu na powód, agresja i przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna wśród uczniów nigdy nie może być przez nich akceptowana lub usprawiedliwiona. Uczniowie nie mają prawa stosować z jakiegokolwiek powodu słownej, fizycznej i psychicznej agresji i przemocy wobec innych uczniów,
- j) uczniowie mają obowiązek przeciwstawiania się wszelkim przejawom brutalności i wulgarności oraz informowania pracowników szkoły o zaistniałych zagrożeniach,
- k) jeśli uczeń jest świadkiem stosowania przez innego ucznia/uczniów jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią,
- l) uczniowie wiedzą jak zachować się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych uczniów, gdzie i do kogo dorosłego mogą się w szkole zwrócić o pomoc,
- m) jeśli uczeń stał się ofiarą agresji lub przemocy, może uzyskać w szkole pomoc, zgodnie z obowiązującymi w niej zasadami.

2) Niedozwolone zachowania małoletnich w szkole:

- a) stosowanie agresji i przemocy wobec uczniów/innych osób:
 - agresji i przemocy fizycznej w różnych formach, np.: bicie, popychanie, kopanie, opluwanie, wymuszenia, napastowanie seksualne, nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą, fizyczne zaczepki, zmuszanie innej osoby do podejmowania niewłaściwych działań, rzucanie w kogoś przedmiotami,
 - agresji i przemocy słownej w różnych formach, np.: obelgi, wyzwiska, wyśmiewanie, drwienie, szydzenie, obrażanie, plotki i obraźliwe żarty, przedrzeźnianie, groźby,
 - agresji i przemocy psychicznej w różnych formach, np.: poniżanie, wykluczanie, izolacja, milczenie, manipulowanie, pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu), wulgarne gesty, śledzenie, szpiegowanie, obraźliwe SMSy i MMSy, wiadomości na forach internetowych lub tzw. pokojach do czatowania, telefony i e-maile zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające), niszczenie/zabieranie rzeczy należących do ofiary, straszenie, szantażowanie,
- b) stwarzanie niebezpiecznych sytuacji w szkole lub klasie, np. rzucanie przedmiotami, przynoszenie do szkoły ostrych narzędzi, innych niebezpiecznych przedmiotów i substancji (np. środków pirotechnicznych, łańcuchów, noży, zapalniczek), używanie ognia na terenie szkoły,
- c) nieuzasadnione bez zgody nauczyciela opuszczanie sali lekcyjnej. Wagarowanie, wyjście bez zezwolenia poza teren szkoły w trakcie przerwy lub lekcji,

- d) niewłaściwe zachowanie podczas wycieczek szkolnych i przerw międzylekcyjnych,
- e) uleganie nałogom, np. palenie papierosów, picie alkoholu,
- f) rozprowadzanie i stosowanie narkotyków/ środków odurzających,
- g) niestosowne odzywanie się do kolegów lub innych osób używanie wulgaryzmów w szkole lub poza nią,
- h) celowe niszczenie lub nieszanowanie własności innych osób oraz własności szkolnej,
- i) kradzież/przywłaszczenie własności kolegów lub innych osób oraz własności szkolnej,
- j) wyłudzenie pieniędzy lub innych rzeczy od uczniów,
- k) wysługiwanie się innymi uczniami w zamian za korzyści materialne,
- l) rozwiązywanie w sposób siłowy konfliktów z kolegami, udział w bójce,
- m) szykanowanie uczniów lub innych osób w szkole z powodu odmienności przekonań, religii, światopoglądu, płci, poczucia tożsamości, pochodzenia, statusu ekonomicznego i społecznego, niepełnosprawności, wyglądu,
- n) niereagowanie na niewłaściwe zachowania kolegów (bicie, wyzywanie, dokuczanie),
- o) znęcanie się (współudział w znęcaniu się nad kolegami, zorganizowana przemoc, zastraszanie),
- p) fotografowanie lub filmowanie zdarzeń z udziałem innych uczniów/osób bez ich zgody,
- q) upublicznianie materiałów i fotografii bez zgody obecnych na nich osób,
- r) stosowanie wobec innych uczniów/innych osób różnych form cyberprzemocy.

4. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internetu, telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych oraz ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci

Obowiązkiem prawnym szkoły jest takie wykorzystanie sieci, które będzie adekwatne do poziomu dojrzałości poznawczej i emocjonalno-społecznej ucznia oraz nie będzie mu szkodzić ani zagrażać jego rozwojowi psychofizycznemu.

- 1) Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu:
 - a) infrastruktura sieciowa szkoły umożliwia swobodny dostęp do Internetu personelowi natomiast uczniom wyłącznie w czasie zajęć informatycznych,
 - b) rozwiązania organizacyjne na poziomie szkoły bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa,
 - c) na wszystkich komputerach z dostępem do Internetu na terenie szkoły jest zainstalowane oraz aktualizowane oprogramowanie antywirusowe, antyspamowe i firewall,

- d) na terenie szkoły dostęp ucznia do Internetu możliwy jest pod nadzorem nauczyciela na zajęciach komputerowych,
 - e) uczniowie korzystają z komputera tylko pod opieką nauczyciela,
 - f) korzystanie z multimediiów, Internetu i programów użytkowych służy wyłącznie celom informacyjnym i edukacyjnym,
 - g) uczeń obsługuje sprzęt komputerowy zgodnie z zaleceniami nauczyciela.
- 2) Zasady korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych
- a) uczeń ma prawo korzystać na terenie szkoły z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych zgodnie z ustalonymi w szkole zasadami,
 - b) przez pojęcie „telefon komórkowy” rozumie się także smartfon, urządzenie typu smartwatch, itp.,
 - c) przez pojęcie „inne urządzenia elektroniczne” rozumie się także tablet, odtwarzacz muzyki, dyktafon, kamerę, aparat cyfrowy, słuchawki, itp.,
 - d) uczniowie przynoszą do szkoły telefony komórkowe oraz inny sprzęt elektroniczny na własną odpowiedzialność, za zgodą rodziców,
 - e) szkoła nie ponosi odpowiedzialności za zaginięcie lub zniszczenie czy kradzież sprzętu przynieszonego przez uczniów,
 - f) uczniowie nie mogą korzystać z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu podczas zajęć edukacyjnych,
 - g) uczeń ma obowiązek wyłączyć lub wyciszyć telefon (bez wibracji) i schować go w torbie/plecaku przed rozpoczęciem zajęć edukacyjnych. Telefon pozostaje niewidoczny zarówno dla ucznia, jak i pozostałych osób,
 - h) telefony i inne urządzenia elektroniczne (np. tablety) można wykorzystywać podczas zajęć lekcyjnych w celach dydaktycznych pod opieką oraz za zgodą nauczyciela prowadzącego zajęcia,
 - i) jeśli uczeń czeka na ważną informację (połączenie, SMS, etc.) ma obowiązek poinformować o tym fakcie nauczyciela przed lekcją, poprosić o pozwolenie na skorzystanie z telefonu i ustalić sposób odebrania tej wiadomości,
 - j) na terenie szkoły zakazuje się uczniom filmowania, fotografowania oraz utrwalania dźwięku na jakichkolwiek nośnikach cyfrowych,
 - k) w szczególnych przypadkach nagrywanie zajęć edukacyjnych oraz utrwalanie ich w jakikolwiek sposób możliwe jest wyłącznie po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły lub nauczyciela prowadzącego zajęcia edukacyjne,
 - l) nagrywanie dźwięku i obrazu za pomocą telefonu, lub innych urządzeń jest możliwe jedynie za zgodą osoby nagrywanej lub fotografowanej. Niedopuszczalne jest

- nagrywanie lub fotografowanie sytuacji niezgodnych z powszechnie przyjętymi normami etycznymi i społecznymi oraz przesyłanie treści obrażających inne osoby,
- m) podczas wyjazdów zorganizowanych przez szkołę (teatr, kino, muzeum, filharmonia, zwiedzanie z przewodnikiem, lekcja w terenie, konkursy, zawody sportowe itp.) uczeń jest zobowiązany do wyłączenia/wyciszenia telefonu (bez wibracji) i schowania go w torbie/plecaku,
- n) w przypadku naruszenia przez ucznia zasad używania telefonów komórkowych na terenie szkoły, wychowawca klasy odnotowuje zaistniałą sytuację w e-dzienniku,
- o) w przypadku, gdy sytuacja powtarza się, wychowawca bezzwłocznie informuje o tym fakcie rodziców/prawnych opiekunów ucznia i wspólnie z pedagogiem/psychologiem oraz rodzicami/prawnymi opiekunami ustala plan dalszego postępowania.
- 3) Zasady ochrony uczniów przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci:
- a) szkoła ma obowiązek podejmować działania zabezpieczające uczniów przed łatwym dostępem do tych treści z sieci, które mogą zagrażać ich prawidłowemu rozwojowi,
- b) pod pojęciem „treści szkodliwe i zagrożenia z sieci” rozumiane są: treści szkodliwe, niedozwolone, nielegalne i niebezpieczne dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc, promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące zagrażające ideologie i działalność niezgodną z prawem, nawołujące do samookaleceń i samobójstw, korzystania z narkotyków), treści stwarzające niebezpieczeństwo werbunku dzieci do organizacji nielegalnych i terrorystycznych, różne formy cyberprzemocy,
- c) podstawowe działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści szkodliwych i zagrożeń z sieci:
- monitorowanie działania i aktualizowanie programu antywirusowego, zapory sieciowej; stosowanie filtrów antyspamowych,
 - edukacja medialna – dostarczanie uczniom wiedzy i umiejętności dotyczących posługiwania się technologią komunikacyjną,
 - prowadzenie działań wychowawczych i profilaktycznych propagujących zasady bezpiecznego korzystania z sieci,
 - działania profilaktyczne adresowane do rodziców/prawnych opiekunów uczniów na rzecz zapobiegania cyberprzemocy,
 - podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy lub ujawnienie niebezpiecznych treści.

4) Zasady ochrony wizerunku małoletnich:

- a) szkoła uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę jego wizerunku,
- b) wizerunek podlega ochronie na podstawie przepisów zawartych w Kodeksie cywilnym, w ustawie o prawie autorskim o prawach pokrewnych, a także na podstawie ustawy o ochronie danych osobowych (RODO),
- c) upublicznianie wizerunku dziecka do 16 lat, utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga wyrażenia zgody osoby sprawującej władzę rodzicielską lub opiekę nad dzieckiem (wymóg art. 8 RODO),
- d) osoba małoletnia powyżej 16 roku życia ma prawo do wyrażenia zgody samodzielnie,
- e) zgody, o których mowa w pkt 3 i 4 są wyrażane w formie pisemnej. Zgody j/w. są jednocześnie zgodami na rozpowszechnianie wizerunku małoletniego wskazaną w art. 81 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych,
- f) rodzice dziecka/opiekunowie prawni lub małoletni poniżej 16 roku życia wyrażając zgodę na upublicznienie wizerunku małoletniego, określają precyzyjnie miejsca i kanały upubliczniania wizerunku, kontekst w jakim wizerunek będzie wykorzystany, a także okres upublicznienia,
- g) osoba wyrażająca zgodę otrzymuje klauzulę informacyjną o zasadach przetwarzania danych osobowych w postaci wizerunku małoletniego oraz jest informowana przez osobę reprezentującą administratora danych osobowych o przysługujących prawach, w tym prawie do wycofania zgody oraz innych, z godnie z art. 5 RODO,
- h) jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodziców/opiekunów lub małoletniego powyżej 16 roku życia na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana. Zabrania się umieszczania informacji pozwalających ustalić tożsamość osób ujętych na zdjęciu lub w innej formie publikacji,
- i) pracownikowi szkoły nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku uczniów (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu) na terenie szkoły bez pisemnej zgody opiekuna dziecka,
- j) niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do opiekuna dziecka – bez wiedzy i zgody tego opiekuna,
- k) w przypadku utrwalania wizerunku uczniów na zajęciach „otwartych”, „pokazowych” wymagana jest zgoda, jak w pkt 3 i 4,
- l) nauczyciel może wykorzystać w celach szkoleniowych lub edukacyjnych utrwalony materiał z udziałem małoletnich tylko z zachowaniem ich anonimowości oraz w sposób uniemożliwiający identyfikację dziecka, za zgodą dyrektora szkoły,

- m) ochrona wizerunku małoletnich utrwalanych przez kamery monitoringu odbywa się na zasadach określonych w Regulaminie monitoringu,
- n) Regulamin monitoringu określa zasady udostępniania nagrań podmiotom zewnętrznym, w tym policji, służbom porządkowym oraz w sprawach wymagających wyjaśnień.
- 5) Zasady ochrony danych osobowych małoletnich:
- a) w szkole wdrożono Politykę ochrony danych osobowych (pracowników, uczniów, rodziców/opiekunów prawnych) oraz powołano Inspektora ochrony danych,
 - b) dokumentacja RODO została opracowana zgodnie z wymogami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/679 Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L z 2016 r. 119, s. 1 ze zm.) oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych,
 - c) osoby upoważnione do przetwarzania danych osobowych małoletnich/rodziców posiadają upoważnienie do ich przetwarzania danych osobowych na podstawie art. 6 i 9 RODO,
 - d) na potrzeby przetwarzania w formach zdalnych (nauka zdalna, przekazywanie danych osobowych do OKE, SIO, organów upoważnionych do ich przetwarzania danych osobowych małoletnich) w szkole opracowano odpowiednie zasady ich przetwarzania,
 - e) każdy pracownik posiadający dostęp do danych osobowych złożył pisemne oświadczenie o znajomości Polityki bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych pod rygorem odpowiedzialności karnej i zobowiązał się do jej przestrzegania pod rygorem odpowiedzialności karnej,
 - f) rodzice/opiekunowie prawni uczniów niepełnoletnich są informowani o przetwarzaniu danych osobowych ich dzieci poprzez klauzule informacyjne,
 - g) dyrektor szkoły wdrożył odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych,
 - h) dane osobowe uczniów zarejestrowane w formie pisemnej (arkusze ocen, zaświadczenia, zwolnienia oraz inna dokumentacja pisemna zawierająca dane osobowe małoletnich jest chroniona w zamkniętych szafach z ograniczonym dostępem do pomieszczeń ich przechowywania (sekretariat, pokój nauczycielski, gabinety psychologa/pedagoga),
 - i) w szkole wdrożono odpowiednią procedurę postępowania na wypadek wystąpienia naruszenia ochrony danych osobowych,
 - j) dane osobowe małoletnich udostępniane są wyłącznie podmiotom upoważnionym do ich uzyskania,

- k) dane osobowe umieszczone w Niebieskiej Karcie „A” udostępniane są zespołowi interdyscyplinarnemu, powołanemu w trybie ustawy z dnia 9 marca 2023 r.o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Rozdział 4

Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego

Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku domowym wolnym od przemocy. Człowiek doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany. Każdy człowiek doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej.

1. Rozpoznawanie przemocy wobec małoletniego

- 1) Rozpoznawanie przemocy wobec dziecka odbywa się poprzez:
 - a) ujawnienie przez dziecko przemocy domowej,
 - b) informacje od osoby będącej bezpośrednim świadkiem przemocy,
 - c) analizę objawów krzywdzenia występujących u dziecka,
 - d) ocena stopnia ryzyka wystąpienia przemocy/krzywdzenia małoletniego.
- 2) Personel szkoły reaguje na następujące czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich:
 - a) małoletni jest często brudny, nieprzyjemnie pachnie,
 - b) małoletni kradnie pieniądze, jedzenie itp.,
 - c) małoletni żebrze – jest głodny,
 - d) małoletni nie otrzymuje potrzebnej opieki medycznej,
 - e) małoletni nie posiada przyborów szkolnych, odzieży i butów dostosowanych do warunków atmosferycznych,
 - f) małoletni ma widoczne obrażenia ciała, których pochodzenie trudno jest wyjaśnić i są one w różnej fazie gojenia,
 - g) podawane przez małoletniego wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne i niespójne,
 - h) rodzic podaje nieprzekonujące, sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnień przyczyn obrażeń małoletniego,
 - i) pojawia się niechęć do lekcji wychowania fizycznego – małoletni nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody,

- j) małoletni boi się rodzica/opiekuna, boi się powrotu do domu,
- k) małoletni wzdyga się gdy dochodzi do niego osoba dorosła,
- l) małoletni cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne : bóle brzucha, mdłości, bóle głowy itp.,
- m) małoletni jest bierny, wycofany uległy, przestraszony, depresyjny lub zachowuje się agresywnie, buntuje się, samookalecza się,
- n) małoletni osiąga słabsze wyniki w nauce w stosunku do swoich możliwości,
- o) małoletni ucieka w świat wirtualny,
- p) małoletni używa środków psychoaktywnych,
- q) małoletni ucieka z domu,
- r) małoletni mówi o przemocy,
- s) rodzic odmawia kontaktu z osobami zainteresowanymi losem małoletniego,
- t) rodzic mówi o małoletnim w negatywny sposób, ciągle go obwinia, poniża, strofuje,
- u) rodzic poddaje małoletniego surowej dyscyplinie, jest nadopiekuńczy, zbyt pobłażliwy lub odrzuca małoletniego,
- v) rodzic nie interesuje się losem i problemami małoletniego, nie zauważa lub neguje potrzeby małoletniego,
- w) rodzic często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa małoletni,
- x) rodzic przejawia niepokojące objawy: jest apatyczny, pogrążony w depresji, agresywny, ma zaburzony kontakt z rzeczywistością (np. wypowiada się niespójnie, reaguje nieadekwatnie do sytuacji),
- y) rodzic nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających,
- z) rodzic przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym lub werbalnym (używanie wulgaryzmów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, zastraszanie, przymuszanie, groźby).

2. Reagowanie i stosowanie procedur interwencyjnych w przypadku rozpoznania krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego.

- 1) Członek personelu szkoły stosuje następującą procedurę interwencji :
 - a) sporządza notatkę służbową opisującą spostrzeżenia i przekazuje ją dyrektorowi/pedagogowi/psychologowi,
 - b) zapewnia małoletniemu bezpieczeństwo i odizolowuje go od domniemanego sprawcy,
 - c) dyrektor/pedagog/psycholog organizuje spotkanie z opiekunami małoletniego w celu poinformowania ich o podejrzeniu krzywdzenia,

- d) dyrektor/psycholog/pedagog w porozumieniu z wychowawcą sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej małoletniego oraz opis zdarzenia,
 - e) dyrektor/psycholog/pedagog we współpracy z wychowawcą sporządza plan pomocy małoletniemu, który zawiera informacje dotyczące działań podjętych przez szkołę w celu zapewnienia małoletniemu bezpieczeństwa w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji, formy wsparcia udzielonego na terenie szkoły oraz ewentualne skierowanie małoletniego do specjalistycznej placówki pomocy,
 - f) plan pomocy małoletniemu jest przedstawiany przez dyrektora/pedagoga/psychologa rodzicom/opiekunom z zaleceniem współpracy przy jego realizacji,
 - g) w przypadku powiadomienia innych instytucji o podejrzeniu krzywdzenia dyrektor/pedagog/psycholog informuje rodziców/opiekunów o obowiązku szkoły co do zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji (prokuratura/policja lub sąd rodzinny, ośrodek pomocy społecznej bądź zespołowi interdyscyplinarnemu w przypadku wszczęcia procedury „Niebieskich Kart” - w zależności od zdiagnozowanego typu skrzywdzenia i skorelowanej z nim interwencji),
 - h) po poinformowaniu rodziców/opiekunów przez dyrektora/pedagoga/psychologa – zgodnie z punktem „g”- dyrektor szkoły składa zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa do prokuratury/policji, Sądu Rejonowego o wgląd w sytuację rodziny, ośrodków pomocy rodzinie, przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego (przesyła formularz „Niebieska Karta A”),
 - i) dalszy tok postępowania leży w kompetencjach wyżej wymienionych instytucji;
 - j) w przypadku gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili rodzice/opiekunowie małoletniego, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone, należy o tym fakcie poinformować rodziców/opiekunów na piśmie,
 - k) z przebiegu interwencji sporządza się kartę interwencji, której wzór stanowi załącznik nr 2 do niniejszych standardów; karta jest przechowywana w teczce ucznia objętego pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole, a jej kopia umieszczona w odrębnej dokumentacji, dotyczącej standardów ochrony małoletnich.
 - l) składa oświadczenie o zachowaniu poufności informacji powziętych w procesie postępowania w sprawie krzywdzenia małoletniego oraz przetwarzanych danych osobowych – załącznik nr 3.
- 2) Zasady interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez osoby trzecie:
- Jeśli podejrzewa się, że małoletni:
- a) doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie, zniekształcenia ciała), wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie należy:

- zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - zawiadomić policję pod nr 112 lub 997. w rozmowie z konsultantem należy podać swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie poznane fakty w sprawie,
- b) jest pokrzywdzony innymi typami przestępstw należy :
- zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - poinformować na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie i możliwości popełnienia przestępstwa. Zawiadomienie należy składać do najbliższej jednostki. W zawiadomieniu podaje się swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie poznane fakty w sprawie,
- c) doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) należy:
- zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenie
 - zakończyć współpracę/rozwiązać umowę z osobą krzywdzącą dziecko,
- d) doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze) należy:
- zadbać o bezpieczeństwo małoletniego i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - przeprowadzić rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończyć współpracę;
- 3) Zasady interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią:
- Jeśli podejrzewa się, że małoletni :
- a) doświadcza ze strony innego dziecka przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie należy:
- zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - przeprowadzić rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc,
 - równolegle powiadomić najbliższy sąd rodzinny lub policję wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa,
- b) doświadcza ze strony innego małoletniego jednorazowo przemocy fizycznej, przemocy psychicznej lub innych niepokojących zachowań (np. krzyk, niestosowne komentarze) należy:
- zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - przeprowadzić rozmowę osobno z rodzicami/opiekunami małoletniego krzywdzącego i krzywdzonego oraz opracować działania naprawcze,
 - w przypadku powtarzającej się przemocy powiadomić lokalny sąd rodzinny, wysyłając wniosek o wgląd w sytuację rodziny. Wniosek należy złożyć na piśmie do sądu rodzinnego

właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. We wniosku należy podać wszystkie znane dane dziecka (imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców) oraz wszystkie okoliczności, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy;

4) Zasady interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez rodzica lub opiekuna

Jeśli podejrzewa się, że małoletni:

a) doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie należy :

- zadbać o bezpieczeństwo małoletniego i odseparować je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie,
- zawiadomić policję (nr 112 lub 997),

b) jest pokrzywdzony innymi typami przestępstw należy poinformować na piśmie policję lub prokuraturę, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa,

c) doświadcza zaniedbania lub rodzic/opiekun małoletniego jest niewydolny wychowawczo należy:

- zadbać o bezpieczeństwo małoletniego,
- porozmawiać z rodzicem/opiekunem,
- powiadomić o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego,
- w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadomić właściwy ośrodek pomocy społecznej. Ośrodek należy powiadomić na piśmie lub mailowo, podaje się wszystkie znane dane dziecka oraz opisać wszystkie niepokojące okoliczności występujące w rodzinie i wszystkie poznane fakty,

d) doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej, przemocy psychicznej lub innych niepokojących zachowań należy:

- zadbać o bezpieczeństwo dziecka,
- przeprowadzić rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie,
- powiadomić o możliwości wsparcia psychologicznego,
- w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna lub powtarzającej się przemocy powiadomić właściwy ośrodek pomocy społecznej,
- równolegle złożyć do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodziny;

5) Zadania pracowników szkoły w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego

Każdy pracownik jest zobowiązany w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego podjąć działania:

- ***w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia – zawiadomić pogotowie ratunkowe i policję,***

- w przypadku zauważenia niepokojących symptomów, zgłosić to kierownictwu, koordynatorowi „Standardów ochrony małoletnich” lub pedagogowi/psychologowi.

a) Dyrektor szkoły:

- w porozumieniu z pedagogiem/psychologiem lub koordynatorem występuje do sądu rodzinnego i prokuratury, ośrodka pomocy społecznej z zawiadomieniem o zagrożeniu dziecka krzywdzeniem,
- podpisuje wszystkie pisma wychodzące na zewnątrz w sprawach krzywdzenia małoletnich,
- powołuje Zespoły Interwencyjne do diagnozy i oceny ryzyka zagrożenia przemocą domową – odrębne dla każdej sprawy, nadzoruje ich pracę,
- organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla osoby doznającej przemocy,
- wydaje upoważnienia do dostępu do danych osobowych osobom biorącym udział w rozpoznawaniu przemocy domowej,
- współpracuje z instytucjami zewnętrznymi działającymi na rzecz wspierania i pomocy ofiarom przemocy domowej,
- zapewnia bezpieczeństwo i ochronę prawną pracownikom wszczynającym procedurę „Niebieskie Karty”, doznającym krzywdy ze strony sprawców przemocy domowej, ich oskarżania, gróźb i przemocy,
- zapewnia pomoc nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym,

b) Pedagog/ Psycholog

W sytuacji podejrzenia przemocy wobec małoletniego:

- zbiera informacje o dziecku w celu wstępnego zdiagnozowania jego sytuacji. Dane te pozyskuje od: innych pracowników szkoły, samego dziecka, rodziców dziecka,
- organizuje pomoc materialną uczniom zagrożonym zaniedbaniem,
- współpracuje z dyrektorem w podejmowaniu interwencji informując dyrektora szkoły o każdym przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie oraz gromadzi wszelką dokumentację,
- w przypadku powołania do grupy diagnostyczno-pomocowej przez Zespół Interdyscyplinarny obowiązkowo uczestniczy w jej pracach,
- monitoruje sytuację dziecka poprzez kontakt z wychowawcą, nauczycielami, także pracownikami niepedagogicznymi dbając jednocześnie o zapewnienie poufności,
- współpracuje ze specjalistami – z poradni specjalistycznych, do których kierowany jest uczeń lub jego rodzice,
- informuje rodziców o podjętych działaniach na rzecz małoletniego,

- prowadzi rejestr zgłoszeń oraz dokumentację dotyczącą udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej,

c) Wychowawca klasy

W sytuacji, gdy podejrzewa, że uczeń jest krzywdzony:

- kontaktuje się z pedagogiem/psychologiem przekazując mu informacje o swoich obserwacjach,
- jeśli przyjmują zgłoszenie przemocy wypełniają kartę zgłoszenia – załącznik nr 1,
- swoje spostrzeżenia zapisuje i włącza do indywidualnej dokumentacji ucznia,
- współpracuje z pedagogiem/psychologiem ustalając plan pomocy małoletniemu – załącznik nr 4,
- systematycznie monitoruje sytuację ucznia, obserwując ewentualne zmiany jego zachowania, zamieszczając opisy w indywidualnej dokumentacji ucznia,
- udziela małoletniemu wsparcia na wszystkich etapach pomocy,

d) Nauczyciele, wolontariusze, praktykanci

W sytuacji, gdy podejrzewają, że małoletni jest krzywdzony:

- kontaktują się z jego wychowawcą i pedagogiem/psychologiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach oraz dołączają Kartę zgłoszenia podejrzenia przemocy – załącznik nr 1. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy zapisują stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują niezwłocznie dnia następnego,
- prowadzą wnikliwe obserwacje ucznia na zajęciach, przerwach, zajęciach pozalekcyjnych,
- za upoważnieniem dyrektora biorą udział w posiedzeniach Zespołu Interwencyjnego,
- udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z uczniem,

e) Pracownicy obsługi i administracji

W sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka:

- kontaktują się z jego wychowawcą i pedagogiem/psychologiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy zapisują stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują niezwłocznie dnia następnego,
- w każdej możliwej sytuacji obserwują zachowanie ucznia i niosą jemu pomoc,
- w sytuacjach zagrożenia małoletniego chronią go przed kontaktem z osobą stosującą przemoc.

Rozdział 5

Organizacja, wdrażanie oraz monitoring „Standardów ochrony małoletnich”

1. Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o podejrzeniu krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich:

- 1) Pedagog
- 2) Pedagog specjalny
- 3) Psycholog – koordynator Standardów ochrony małoletnich

Gabinet pedagoga/psychologa znajduje się na parterze w pokoju nr 14

Godziny pracy pedagoga wykazane są na stronie www.zs-bolimow.pl oraz na drzwiach gabinetu i w sekretariacie

Z pedagogiem/psychologiem można kontaktować się:

Telefonicznie: nr tel 46 8380268, przez e-dziennik.

- 4) Koordynator ds. bezpieczeństwa

Godziny pracy zgodne z planem zajęć oraz ustalonych konsultacji w bieżącym roku szkolnym.

Kontakt możliwy poprzez e-dziennik oraz telefon szkoły 468380268

W przypadkach zagrożenia życia lub zdrowia małoletniego proszę zostawić zawiadomienie o przemocy pierwszemu spotkanemu pracownikowi szkoły.

2. Dokumentowanie zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich i archiwizowanie wytworzonej dokumentacji

Dla każdego zdarzenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich zakładana jest imienna teczka z nazwiskiem małoletniego. Teczkę zakłada i prowadzi pedagog/psycholog.

Do czasu zakończenia sprawy teczka pozostaje w gabinecie pedagoga/psychologa i jest należycie chroniona przed dostępem osób nieuprawnionych.

W teczce umieszcza się wszelką, niezbędną dokumentację związaną z podejmowaną sprawą.

3. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniemu po ujawnieniu krzywdzenia

- 1) Plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu jego krzywdzenia opracowuje zespół nauczycieli i specjalistów zatrudnionych w szkole powołany przez dyrektora. W jego skład mogą wchodzić: wychowawca, pedagog specjalny/pedagog, psycholog, np. 2 nauczycieli uczących. Dokument tworzy się w sytuacjach konieczności prowadzenia dalszych działań związanych ze sprawą.

- 2) Struktura dokumentu „Plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia”- załącznik nr 3.

4. Udostępnianie „Standardów ochrony małoletnich”

Opracowane „Standardy ochrony małoletnich” dostępne są w pokoju nauczycielskim, bibliotece szkolnej, sekretariacie szkoły i w gabinecie psychologa/pedagoga, w gablocie „informacje dla uczniów” na stronie www.zs-bolimow.pl. Wgląd w dokument mają wszyscy pracownicy szkoły, rodzice, uczniowie oraz zewnętrzne podmioty uprawnione do kontroli.

5. Zasady przeglądu i aktualizacji dokumentu „Standardy ochrony małoletnich”

- 1) Kierownictwo szkoły dokonuje oceny stopnia znajomości i poprawności stosowania „Standardów ochrony małoletnich” na bieżąco, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego.
- 2) W przypadku zmian prawa, wymagającego ich wdrożenia w dokumencie nowelizacje są wprowadzane na tych samych zasadach, które obowiązywały przy wdrożeniu dokumentu do obrotu prawnego w szkole.
- 3) W celu oceny funkcjonalności i przydatności dokumentu w szkole prowadzone są ewaluacje typu:
 - in-term (w trakcie posługiwania się i stosowania opracowania),
 - ex- post (po upływie dwóch lat od daty wdrożenia).
- 4) Ewaluację przeprowadza powołany przez dyrektora zespół dokonując:
 - analizy dokumentu,
 - sondażu, z użyciem ankiety anonimowej - załącznik nr 5,
 - dyskusji grupowej w zespołach nauczycielskich.
- 5) Raport z ewaluacji wraz z wnioskami i rekomendacjami zespołu przedstawiany jest radzie pedagogicznej oraz radzie rodziców.

**KARTA ZGŁOSZENIA PODEJRZENIA KRZYWDZENIA LUB
KRZYWDZENIA MAŁOLETNIEGO**

Dotyczy:		
Osoba zgłaszająca:	Imię i nazwisko:	
	Dane do kontaktu:	
	Stopień pokrewieństwa:	
	Źródło wiedzy lub informacji o przemoc	
Data zgłoszenia:		
Forma zgłoszenia:	Pisemna, bezpośrednio, listownie, drogą listowną [niepotrzebne skreślić]	
Fakty wskazujące na stosowaną przemoc podane przez osobę zgłaszającą:		
Inne informacje o małoletnim, rodzinie,		
Wskazanie potencjalnej osoby stosującej przemoc		
Podpis osoby zgłaszającej:	Podpis osoby przyjmującej zgłoszenie:	

Data:

**KARTA INTERWENCJI w PRZYPADKU ZASTOSOWANIA PROCEDURY
PODEJRZENIA KRZYWDZENIA LUB KRZYWDZENIA MAŁOLETniego**

1. Data i miejsce sporządzenia dokumentu:

.....

2. Małoletni, wobec którego zachodzi podejrzenie krzywdzenia lub krzywdzenie:

.....

3. Osoba stwierdzająca wystąpienie podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenie małego:

.....

4. Data i miejsce podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia :

.....

5. Osoba/osoby podejrzane o krzywdzenie lub krzywdzące :

.....

6. Opis rodzaju krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia :

.....

.....

.....

7. Osoby i instytucje powiadomione, formy interwencji (powiadomienie pomocy społecznej, policji, sądu rodzinnego, procedura „Niebieskie Karty”):

.....

.....

8. Data i opis udzielonej pomocy, formy otoczenia opieką małego bezpośrednio po stwierdzeniu lub podejrzeniu incydentu, w tym we współpracy z koordynatorem, wychowawcą i nauczycielami specjalistami, informacje o ewentualnym powiadomieniu pogotowia, policji, stwierdzeniu konieczności badania lekarskiego:

.....

.....

.....

.....

9. Informacja ze spotkania z rodzicami/opiekunami:

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

10. Zaplanowana pomoc psychologiczno-pedagogiczna (małoletniemu, jego rodzicom, innym uczniom – jeżeli byli, np. świadkami incydentu) zespołu nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem, w tym we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, informacja o zgodzie rodziców/opiekunów na udzielanie ww. formy pomocy małoletniemu. Działania w przypadku braku współpracy ze strony rodziców/opiekunów:

.....
.....
.....
.....
.....

11. Informacje na temat efektów podjętych interwencji, w tym we współpracy z instytucjami zewnętrznymi oraz pomocy udzielonej uczniowi przez jednostkę (dokumentację pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym efektywność jej udzielania należy przechowywać w indywidualnej teczce ucznia):

.....
.....
.....
.....
.....

12. Imiona i nazwiska oraz czytelne podpisy osób sporządzających protokół:

.....
.....
.....

PLAN WSPARCIA MAŁOLETNIEGO PO UJAWNIENIU KRZYWDZENIA

Struktura planu :

- 1.** Podstawa prawna. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizacji i świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1798 - § 2 ust. 2)
- 2.** Imię i nazwisko ucznia
- 3.** Imiona i nazwiska członków zespołu sporządzającego plan wsparcia
- 4.** Tytuł, z jakiego został opracowany plan wsparcia
- 5.** Diagnoza sytuacji małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia
- 6.** Cel wsparcia małoletniego
- 7.** Zakres współdziałania szkoły z podmiotami zewnętrznymi na rzecz wsparcia małoletniego
- 8.** Zakres, okres wsparcia udzielanego uczniowi
- 9.** Formy i metody wsparcia
- 10.** Ocena efektywności udzielonego wsparcia

**ANKIETA MONITORUJĄCA POZIOM REALIZACJI STANDRDÓW
OCHRONY MAŁOLETNIICH**

1. Czy znasz standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w Szkole, w której pracujesz? TAK/NIE
2. Czy znasz treść dokumentu „Standardy Ochrony Małoletnich” obowiązującego w Szkole?
TAK/NIE
3. Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia nieletnich? TAK/NIE
4. Czy wiesz jak reagować na symptomy krzywdzenia małoletnich? TAK/NIE
5. Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach Ochrony Małoletnich przez innego pracownika? TAK/NIE
6. Jeśli tak jakie zasady zostały naruszone?
.....
.....
.....
7. Czy podjąłeś/podjęłaś jakieś działania? TAK/NIE
8. Jeśli tak jakie działania podjąłeś/podjęłaś?
.....
.....
.....
9. Jeśli nie to dlaczego?
.....
.....
.....
10. Czy masz jakies uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w szkole?
.....
.....
.....